

זימון עדים, קנס ומאסר: מהן סמכויות החקירה שיש למבקר המדינה?

הצבא התנגד לביקורת של אנגלמן של בדיקת מחדל 7 באוקטובר • המבקר טוען כי הצבא מהלך אימים על מי שנבדק, ובצעד חריג ביותר איים שיפעיל את סמכויותיו • N12 עם כל מה שצריך לדעת על העימות בין הצבא למבקר המדינה

18:06 07/01/25 | פורסם | N12 | יעל יפה

המבקר נגד הרמטכ"ל: עימות חריף | צילום: אוליביה פיטוסי ודוד כהן, פלאש 90

מבקר המדינה מתניהו אנגלמן שלח אתמול (שני) מכתב חריף לרמטכ"ל, בו טען כי התנהלות הצבא מייבשת את ערכות הבידוק שלו על מחדל ה-7 באוקטובר.

כל החדשות ביטחוני מדיני פוליטי בעולם כלכלה המגזין תוכניות mako עוד

ביותר בהליכי ביקורת המדינה". משכך, כתב אנגלמן – אם המצב לא ישתנה, הוא ישתמש בסמכויות חקירה כלפי אנשי צבא שלא ישתפו פעולה עם צוותי הביקורת. מהן סמכויות

החקירה המוקנות לאנגלמן, על איזו התנהלות של צה"ל הוא קובל ומה הרקע לשליחת המכתב החריף? N12 עושים סדר.

מה הרקע לשליחת המכתב?

בעיצומה של המלחמה, שלושה חודשים לאחר ה-7.10, הודיע מבקר המדינה על כוונתו לפתוח בביקורת על סוגיות הנוגעות למלחמה ועל תפקוד הצבא. ואולם, הצבא התנגד לבדיקת המבקר, בנימוק שביקורת בזמן הלחימה תפגע בתפקודם של כוחות הביטחון. היועצת המשפטית לממשלה, גלי בהרב-מיארה, תמכה אף היא בעמדת הצבא. התנועה לאיכות השלטון ואומ"ץ הגישו עתירה נגד מבקר המדינה, בטענה שאין לערוך ביקורת כל עוד לא הוקמה ועדת חקירה ממלכתית שתחקור לעומק את מחדלי ה-7.10. שופטי בג"ץ שדנו בעתירה, נמנעו מלהכריע בסוגיה – וסברו שנכון יותר שצה"ל ומבקר המדינה יגיעו למתווה מוסכם, שיאפשר למבקר לבדוק סוגיות הנוגעות ל-7.10. בתום משא ומתן ממושך, הגיעו המבקר והצבא למתווה מוסכם בנוגע לבדיקת המבקר – אותו הגישו לבג"ץ בנובמבר האחרון. במסמך שהגישו, נכתב כי "המתווה יבחן על ידי הצדדים במשך שלושה חודשים". בג"ץ נתן תוקף של החלטה למסמך הזה, אך יש לציין כי העתירה עדיין תלויה ועומדת בפני בג"ץ, כך שיייתכן שיחולו התפתחויות נוספות בה.

על מה קובל המבקר?

לטענת המבקר, מאז החל בפעילות הביקורת בעקבות המתווה שהוסכם עם הצבא, פגישות של בעלי תפקידים בצה"ל עם נציגי הביקורת מוקלטות על ידי צה"ל – מבלי שניתן עדכון לכך לנציגי הביקורת. גם כשכבר במשרד המבקר ידעו על ההקלטות – הצבא לא העביר אותן לידי הצוות של המבקר, על אף שהן בגדר ממצאי הביקורת. בנוסף, טען המבקר כי הוא לא מקבל מסמכים שהוא מבקש מהצבא בזמן, וכי הצבא נוקט בגרירת רגליים. כמו כן, ציין מקרים שבהם קצינים הוחתמו על מסמך סודיות או עברו תדריכי הכנה לפני הפגישה עם צוות הביקורת. הוא גם קבל על כך שלפגישות של צוות המבקר עם בעלי תפקידים בצה"ל, מגיעים נציגים של לשכת סגן הרמטכ"ל, באופן שעלול לפגום בעדות החופשית שלהם. כל אלה, לפי המבקר, פוגעים "בהליך הביקורת התקין שבמסגרתו על בעלי התפקידים למסור מידע מלא כמתחייב מהחוק וללא חשש מהשלכות פעולתם, ועל הגוף המבוקר להעביר מסמכים הנדרשים לביקורת באופן מיידי וללא עיכובים". אנגלמן עמד על כך שאם הצבא לא ישנה את התנהלותו – הוא ישתמש בסמכויות החקירה המוקנות לו על פי חוק.

מהן סמכויות המבקר?

סמכויותיו של אנגלמן נקבעו ב-"חוק מבקר המדינה". לפי החוק, בסמכות המבקר לזמן עדים לצורך הצגת מסמכים ומתן עדות. חוק מבקר המדינה גם מעניק למבקר סמכויות נוספות. "מבקר המדינה יכול לעשות שימוש בסמכויות שקיימות לוועדת חקירה בחוק ועדות חקירה", מסביר פרופ' יורם רבין, נשיא המסלול האקדמי המכללה למנהל ומי שהיה היועץ המשפטי למבקר המדינה בין השנים 2015-2019. "הסמכויות הן לזמן אדם ולהציג מסמכים שברשותו בפני המבקר עצמו או מי שהוא הסמיך לכך. במקרים מסוימים המבקר גם יכול להטיל קנס

של עד 2,4000 שח – על אדם שלא מתייצב". כמו כן, מסביר רבין, שבמקרים שבהם הוזמן אדם בפני המבקר, כמו בועדות חקירה, והוא לא התייצב מספר פעמים – הוא יכול לקבל עונש מאסר. "לפי חוק ועדות החקירה, מי שהוזמן ולא נענה או נדרש שנית ושוב לא נענה ללא הצדק סביר – דינו מאסר שנתיים".

ואולם, השימוש בסמכויות האלה חריג מאוד. "אני לא זוכר מקרה שהסמכויות האלה מכוח ועדות חקירה הופעלו על ידי המבקר, הן לא סמכויות שנעשה בהן שימוש שבשגרה", מסביר פרופ' רבין, שהיה יועץ משפטי של המבקר יוסף חיים שפירא, ואחרי חודשיים תחת המבקר הנוכחי מתניהו אנגלמן – עזב לתפקיד הנשיא של המכללה למנהל. "המבקר, כפי שעולה מהמכתב שלו, לא רוצה להשתמש בסמכויות האלה. אבל כאשר מבקר המדינה פועל לפי המתווה שהוסכם עם הצבא, הוא יכול להפעיל את כל הסמכויות שהחוק נותן לו. בהנחה שהעובדות שמפרט המבקר במכתב הן נכונות – והצבא מפר את המתווה שהוסכם איתו – אז המבקר נאלץ להפעיל סמכויות שברגיל הוא לא מפעיל. הוא יעשה את זה רק במקרה של אין ברירה".

האם יש סיכוי שהמבקר ישתמש בסמכויות החקירה, וכיצד זה ישפיע על

העתירה ועל המשך הביקורת?

נראה ממכתבו של אנגלמן כי הוא מבקש להימנע מהמצב הזה, ולמעשה מזהיר את הצבא לשנות את דרכו על מנת לאפשר לו לבצע את עבודת הביקורת שלו במלואה, מבלי חסמים שיפגעו בה. הצבא גם מסר כי "צה"ל לומד את כלל טענות המבקר ויגיב להן באופן ענייני בהקדם" וכי הוא ימשיך לנהל את השיח ישירות מול המבקר. לכן נראה ששני הצדדים מנסים להימנע מחילוקי דעות שיובילו לפיצוץ ההסכם.

פרופסור יורם רבין | צילום: המכללה למינהל

"טענת מבקר המדינה היא שבעצם הצבא מתחכם ומתנהל בניגוד להסכם הפשרה שהוגש לבג"ץ. אם כך הם פני הדברים, אז מבקר המדינה מודיע שהוא מפעיל סמכויות נוספות שהחוק מקנה לו - וההסכם עם הצבא ממילא מקנה למבקר להפעיל את סמכויותיו. תמיד יוכל הצבא לחזור לבג"ץ ולטעון שהמבקר הוא זה שחורג מהמתווה. אבל מהמכתב של המבקר לא נראה שאלה הם פני הדברים. בסופו של דבר, האפשרויות של המבקר היו או לפנות לבג"ץ - במסגרת עתירה שהוגשה בכלל נגדו, ולומר שהמתווה שהושג לא מקיים,

ושהצבא ייתן צווים נגד המדינה, או להשתמש בכלים המשפטיים שיש בידיו כמבקר במסגרת החוק".

חשוב לציין שבמתווה שהוסכם בין הצבא למבקר, נקבע שלב שטרם החל - פתיחת עבודת הביקורת בנושאי הליבה שקשורים באירועי השבעה באוקטובר. בין השלבים - בדיקת הדרג המדיני בצה"ל ושב"כ ביום של הטבח, בדיקת עבודת המודיעין והדרג המדיני לפני ה-7.10 ובדיקת הגנה הגבול ברצועה לפני המלחמה. בחודשים הקרובים אמור להתקיים שיח בין הצבא למבקר בנוגע לתחילת מועד הבדיקה, ולכן הסוגיה של טיב שיתוף הפעולה בין שני הגופים הוא קריטי. "חשוב להבין, למבקר סמכות מרכזית - לקבל חומרים מהגופים המבוקרים. אם החומרים לא זורמים באופן שוטף וטוטלי כמתבקש, אז תכלית ביקורת המדינה מסוכלת", מסביר רבין. "צריך שלמבקר תהיה בדיקה יסודית ושכל החומרים יהיו לפניו. ביקורת המדינה בנויה על שיתוף הפעולה עם הגופים המבוקרים. אי כיבוד מוסד מבקר המדינה וזלזול בו זה תהליך שמסכן את תפקודו של משרד מבקר המדינה, שהוא שומר סף חשוב. בג"ץ קבע (במסגרת התוקף שנתן למתווה המוסכם) שצריך לקיים ולשתף פעולה עם מבקר המדינה".

הוואטסאפ האדום של N12 - 050-4701212

לחצו כאן - ודווחו לנו <

רוצים לעדכן אותנו באירוע חדשותי? יש לכם סיפור ששווה שנסקר? כתבו לנו או שלחו לנו תיעוד בוואטסאפ האדום של N12

	הגדרות	תוכניות חדשות 12		חדשות		
אודות	תנאי שימוש	מהדורה ראשונה	סדר עולמי	מדע וסביבה	כלכלה	ביטחוני
פרסמו אצלנו	מדיניות פרטיות	חדשות סוף השבוע	תוכנית היסטוריה	צרכנות	ספורט	פוליטי
לפנייה ב-ppg	צור קשר	מהדורת היום	שש עם	נדל"ן	תרבות	פלילי
הסדרי נגישות	המייל האדום		אולפן שישי	תחזית מזג האוויר	בריאות	בארץ
			פגוש את העיתונות	אלימות נגד נשים	דיגיטל	בעולם
			המהדורה המרכזית	תאונות דרכים בישראל	אחד ביום	חינוך
			חמש עם רפי רשף		TECH12	פרשנות